

ražniki Avstrije so nam zaprli uvoz od vseh strani. Še celo Ogrri nam ne marajo odstopiti svojih odvisnih zalog. Da torej kljub neugodni letni vsaj za silo shajamo, je izdala cesarska vlada, kakor znano, več odredb, ki določajo uporabo žita, krompirja, masti in drugih pridelkov. Zadnje dni so izšle zopet nekatere nove odredbe, o katerih hočemo naše čitatelje podrobneje poučiti.

Zito in moka.

Glede oddaje odvisnega žita in uporabe žita ali moke za lastno potrebo ali prehrano družine in delavcev smo letos že mnogo pisali, vendar še mnogim ni jasno, koliko žita se sme uporabiti za seme, koliko za hrano družine, koliko za krmo živini in koliko se ga pravzaprav mora oddati oblasti.

Semensko žito. Za seme se sme shraniti od pridelane pšenice, rži, ječmena in ovsa 20%, od koruze 10%.

Koliko se sme uporabiti žita in moke. Za lastno uporabo (prehrano družine) je bilo dosedaj določeno (cesarski ukaz z dne 11. junija 1916, drž. zak. št. 176) od začetka žetve do 1. oktobra za osebo, ki opravljajo žetev, 500 gramov žita na dan, za dobo od 1. oktobra do nove žetve pa na dan 366 gramov žita ali 300 gramov moke. To je veljalo dosedaj. Kakor izvemo, pa se bo ta količina žita, ozir. moke, ki jo sme uporabiti ena oseba na dan, zopet nekoliko znižala. Ko dobimo uradno obvestilo, koliko žita in moke se bo smelo v bodoče uporabiti za osebo, bomo poročali ter ob enem tudi podali račun, koliko sme lastnik žita shraniti za lastno uporabo in koliko ga mora oddati. Pač pa se letos v večji meri kot dosedaj upošteva tudi dninarje. Lansko leto so, kakor nam je znano, mnoga okrajna glavarstva dninarje iz števila kmetijskih delavcev črtala. Letos pa se dninarji računajo po sledečem ključu: Ako rabiš celo leto vsaj 180 dninarjev, t. j. ako je eden ali več dninarjev vsaj 180 dni delal pri tebi, se računa tako, kot bi imel skozi celo leto vsak dan enega dninarja na hrani. Ako pa je dnine več kot 365 dni, se računata dve osebi. Za vsakih 365 dni se računa po en dninar.

Po sedaj veljavnih računih bi se torej tako-le računalo: Recimo, posameznik je pridelal 800 kg pšenice, 300 kg ječmena, 500 kg rži in 1200 kg koruze, t. j. skupno 2800 kg žita. Za seme se mu od tega mora pustiti vsaj 560 kg. Ker ima 6 stalnih ljudi na hrani in znašajo dnine na leto 550 dni, se mu računa 6 in 2, t. j. 8 oseb vsak dan. Za vsako osebo si sme obdržati za celo leto 132 kg žita, t. j. 1056 kg. Ako se k temu prišteje 560 kg za seme, znaša količina žita, katere se mu ne sme odvzeti, 1616 kg. Oddati mora po tem računju 1184 kg žita. Ako ima kaj ječmena, naj si istega sam eno četrtino odračuna za krmo živini. Ako bi se torej komu predpisalo preveč žita za oddajo, naj napravi ugovor na okrajno glavarstvo in naj se sklicuje na ta ključ.

Za uporabo živini. Za zboljšanje živinske krme ali pa naravnost za živinsko krmo se sme uporabiti eno četrtino vsega pridelanega ječmena in vse zadnje žito. Glede koruze ni v uradnih določilih nobene omejitve, koruza se torej sme poljubno pokladati svinjam in drugi živini. Nadalje se sme za 1 konja na dan 1 kg ovsa obdržati za krmo.

Čas med novo in staro letino je določen 15. avgust. Od 15. avgusta naprej se splošno računa za uporabo novopridelanega žita; za koruzo, fižol in za ajdo pa 1. oktober.

Popisovanje in oddaja žita. Glavnega popisovanja žita še letos ni bilo, ampak se bo vršilo še le meseca oktobra. Dosedaj se je moralo oblasti javiti samo koliko in kedar je posamezni posestnik namlatil ene ali druge žitne vrste. Kakor hitro je kaka vrsta žita omlačena, zahteva oblast, da se odvisna količina istega odda. Važno je pri tem, kako oblast računa, koliko bi se žita pridelalo na 1 hektarju. Letos v poletju je bilo popisovanje obdelanih zemljišč. Na podlagi tega popisovanja (ki pa je skoro povsod skrajno pomanjkljivo in netočno) računa okrajni žitni nadzornik ali komisijonar, koliko žita bi moral posameznik pridelati. Po tem uradnem (ne kmetiskem) računu bi se baje moralo letos pridelati na hektarju (približno 1% orala) njiv 1000 kg žita (pšenice, rži, ječmena, ovsa ali koruze itd.). In na podlagi tega računa se tudi zahteva od posestnika, koliko žita bi moral oddati. Po mnenju kmetijskih strokovnjakov ta uradni račun za letošnjo letino ne odgovarja dejstvom. Niti v najboljši zemlji letos ni prirastlo na 1 hektarju 1000 kg ječmena (t. j. čez 33 mernikov). Da se bodo naši ljudje znali braniti proti previsoko zahtevani odmeri žita, naj vsakdo, ko dobi naloz za oddajo, pismeno sporoči komisijonarju ali žitnemu nadzorniku: koliko te in te vrste žita sem pridelal, koliko ga smem shraniti za seme (20 kg od 100 kg), koliko ga rabim do 15. avgusta 1917 za prehrano družine in delavcev (dosedaj 132 kg vsega žita za osebo), koliko ječmena mi gre za krmo živine in koliko ovsa za konje. Ako boš s takim računom dokazal pretiranost uradne zahteve, se ti ne bo godila nobena krivica. V naših krajih je letos zadnji rok za oddajo odvisnega žita 15. december.

Cene. Uradno določene cene za žito (za 100 kg) so letos sledeče: pšenica 38 K, pira 33 K, rž 34 K,

ječmen 32 K, oves 30 K, koruza 26 K, proso 26 K, ajda 28 K, fižol za živež 40 K, fižol za krmo in bob 30 K, leča in grah 50 K, krompir (do 28. febr. 1917) 9 K. V teh cenah je zapopadna tudi vožnja na železniško postajo ali kraj, kjer se žito oddaja. Kmetško prebivalstvo je s tem občutno prizadeto, ker mora mnogokrat mnogo ur daleč voziti žito določenemu komisijonarju. Zgubi se mnogo časa ter izvrže dosti denarja. Naj bi se žito na stroške vojno-žitno-prometnega zavoda spravljalo na določeni kraj!

Mlini. Cesarska namestinja je dala zapreti žrnje in mlino. Mline, v katerih so komisije že dognale, koliko žita je v njih, so te dni zopet odprli in mlino so začeli mleti Polovico žita, ki je bilo nakopičenega v mlinih, je oblast zasegla; drugo polovico pa sme lastnik ali odpeljati ali pa ga dati zamleti. Opozarjamo, da je posebno slovensko odposlanstvo bilo pri cesarskem namestniku v Gradcu (glej „Tedenske novice“) in je dosegljo, da za polovico žita, ki je ostala kmetu, ni treba več nobenega uradnega dovoljenja za zmletev. Ako si imel v mlino 400 kg pšenice, ti mora mlinar za 200 kg dati v denarju 76 K in za 200 kg pšenice moke, t. j. približno 158—160 kg moke in 34 kg otrobov. Merice mlinar ne sme jemati! Svoje plačilo za zmletev sme mlinar zahtevati samo v denarju in sicer: od 100 kg pšenice, koruze in ječmena 3 K, pri rži 2 K 70 vin. Ali bodo ostale žrnje zaprte ali se bodo zopet dale na prosto, še do sedaj ni odločeno. Cesarski namestnik je slovenskemu odposlanstvu dne 15. t. m. obljubil, da bo uvaževal želje prebivalstva.

Krompir.

Z ministrsko odredbo z dne 12. avgusta 1916, drž. zak. št. 256, se je za krompir določila najvišja cena in se obenem dalo deželnim in političnim oblastvam pravico, da smejo v svrhu preskrbe prebivalstva krompir zaseči in tudi urediti promet s krompirjem.

Določila za okrajno glavarstvo in mesto Maribor. Da se ne bi v Mariboru, industrijskih krajih in drugih krajevnih središčih nakopičilo preveč krompirja in se tako oškodovalo kmetškega prebivalstva ter da se revnejše prebivalstvo v Mariboru, vojaštvo in razni zavodi ter kraji na deželi, ki pridelajo malo krompirja, do nove žetve leta 1917 preskrbijo s krompirjem, je mariborsko okrajno glavarstvo sporazumno s cesarsko namestnijo, uredilo promet s krompirjem sledeče: V Maribor se sme krompir uvažati samo z dovoljenjem okrajnega glavarstva, Kdor pelje krompir v Maribor brez uradnega dovoljenja, se mu ga sme oblastveno odvzeti ter javno prodati na mariborskem trgu ali mestnem magistratu. V mariborskem glavarstvu so dobile nekatere občine na Dravskem polju naloz, da spravijo tekem tega in prihodnjega tedna gotove množine krompirja v Rače, na Pragersko ali naravnost v Maribor. Župan mora med občane primerno razdeliti, koliko krompirja mora posameznik oddati. V Račem se odda krompir trgovcu Jegliču, na Pragerskem trgovcu Čelanu, v Mariboru pa magistratu na Rotovškem trgu. Pravilno se nam ne zdi, da mora posestnik krompir brez odškodnine zapeljati na bližnje postajo (Rače ali Pragersko) ali v Maribor. Ker gre večina rekviriranega krompirja za vojaštvo in za mariborsko prebivalstvo, naj bi okrajno glavarstvo posredovalo, da bi dalo vojaštvo na razpolago svoje konje in vozove. Na deželi je sedaj toliko nujnega dela, da je za splošnost ogromna škoda, ako se zapravi dragi čas z vožnjo v Maribor ali na postajo. Cena 9 K za 100 kg je itak nizka, naj bi se torej vsaj pri vožnji oziralo na sedanji položaj na kmetih. Omenimo še, da bo rekviriranje krompirja končano takoj, ko bo Maribor in vojaštvo s krompirjem do spomladi preskrbljeno. Zasebniki smejo v okraju še tudi sedaj za lastno uporabo krompirja nakupiti. Ako pa ga hočejo zapeljati v Maribor ali izven okraja, morajo imeti dovoljenje od okrajnega glavarstva.

V drugih okrajnih glavarstvih, posebno v tistih, kjer se pridelava več krompirja (Ptuj, Ljutomer in Celje), se bo promet uredil na približno enak način, kot za Maribor. Ptujsko okrajno glavarstvo je nedavno, kakor smo že poročali, promet s krompirjem zelo nepravilno uredilo. Nakup in prodajo krompirja je izročilo trgovcem Rosenscheinu, Sonnenfeldu itd. na Bregu in v Ptuj. Kmetje morajo krompir voziti več ur daleč; revnejše prebivalstvo pa mora zopet krompir kupovati pri teh trgovcih, ko bi ga lahko pri sosedu dobilo. Sama nepotrebna zamuda časa! Upamo, da se druga okrajna glavarstva ne bodo ravnala po vzorcu ptujkega okrajnega glavarstva. — Cena za krompir je za celo deželo enaka (9 K do 28. februarja in 11 K od 28. februarja naprej). Opozarjamo naše ljudi, da se mora vsakemu posestniku pustiti vsaj toliko krompirja, kolikor ga rabi za hrano svoje družine in za pokladanje živini.

Seno.

Vojaštvo rabi velike množine sena in slame. Oblast je torej odredila, da se mora na Stajerskem oddati vsa odvisna množina sena vojaški upravi. A nihče pa te ne sme siliti, da bi moral oddati seno in slamo, ki ga potrebuješ za lastno živino do nove košnje. Oddaja sena in slame je na Slovenskem Sta-

jerskem različno uravnana. V mariborskem okrajnem glavarstvu so bili dosedaj za nakupovanje sena vojaštvo nastavljeni ljudje, ki jih ljudstvo ni maralo in ki se niso držali določenih cen (so plačevali seno veliko nižje, kakor so uradno določene cene). Okrajno glavarstvo je vzelo celo stvar samo v roke in določilo uradne komisijonarje, kakor za žito. Ti nakupovalci so: Kmetijska zadruga v Račah (za desni dravski breg mariborskega sodnega okraja), Ant. Birkmaier v Mariboru (za levi dravski breg), H. Solak v St. Lenartu (za lenarški okraj), A. Geier v Poljčanah (za spodnji del slovenjebistriškega okraja) in A. Kralj v Slov. Bistrici za gornji del slovenjebistriškega okraja. V mariborskem okrajnem glavarstvu ni nihče drugi opravičen kupovati s senom in s slamo, kakor gorej omenjeni komisijonarji, tudi vojaštvo ne. Kdor pa rabi seno za preživljanje lastne živine, si ga sme prosto nakupiti. Okrajno glavarstvo bo do dne izdalo na občine natančna navodila glede oddaje sena in določila občine, v katerih komisijonarji nakupujejo seno in slamo. Na približno enak način se bo uredil promet s senom in slamo tudi v drugih okrajnih glavarstvih.

Cene so sledeče: Seno nestisnjeno 15 K; slama: otepi 9 K, s strojem zmlačena 8 K z vožnjo vred. Kdor ima do postaje več kot 8 km, se mu plača za vožnjo 50 v za 100 kg, več kot 12 km 1 K, več kot 20 km 1 K 50 v. Za prešanje se plača 1 K 50 vin. za 100 kg.

Naš hmelj in skrčenje pivoteča

Poslanci Slovenske Kmetске Zveze so se zanimali v zadnjem času radi hmelja in njegovih nasadov, zlasti ker nima nobene cene in ni zanj skoraj nobene uporabe več, ker vlada ne dovoli ječmena za pivovarje. Vprašanje glede hmeljarjev je jako težavno in velikega pomena ravno sedaj, ko se odločijo nekateri posestniki in popipljejo hmelj, češ, da bodo raje sejali žito. Živimo res v dobi, v kateri je prav težavno se potegovati z vso silo zato, da bi vlada dala na razpolago dovolj ječmena za pivovarje, ker rabimo ječmen nujno za človeško hrano. Strokovnjaki trdijo, da se potrebuje za 1 liter piva 250 gramov ječmena, torej skoro toliko, kolikor je dovoljenega žita za osebo in dan. Če je pomanjkanje kruha, se bo de skoraj vsak odločil za kruh, ne pa za pivo. Vlada je vendar precej ječmena dovolila za prvo: seveda je množina tako mala, da ni upati, da naši hmeljarji dobro prodajo svoj hmelj. Zato sta se dr. Korošec in dr. Verstovšek posvetovala nalašč s strokovnjaki, jiti opozorila na težavno stališče hmeljarjev in zahtevala odkritega nasveta. Reklo se jima je to-le: Savinjski hmelj je tako dobre kakovosti, da ga kmetje morajo na vsak način ohraniti. Izvedenci so se svoj čas že celo izrekli, dasiravno niso prodrli s svojim mnenjem, da presega savinjski hmelj žateškega. Posestniki vzhodno-srednje Stajerske naj hmelj popipajo, ker je manj vreden, a tega bi naj ne storili Savinječani. To krizo naj pretrpijo, pršili bodo kmalu po vojski časi, ki bodo hmeljarjem v enem letu pokrili izgube vseh teh slabih let. Takega mnenja so strokovnjaki in mi objavljamo to hmeljarjem, ki si bodo pač po svoji izkušnji sami najlažje uredili svoje gospodarstvo.

Posredovanje glede skorij na Dunaju.

V imenu Slovenske Kmetске Zveze so posredovali poslanci dr. Korošec, Pišek in dr. Verstovšek zaradi nakupovanja skorij (lubja) pri merodajnih mestih v Gradcu in na Dunaju. Ker ni bilo mogoče v deželi doseči povoljne rešitve, se je dr. Verstovšek zadnji teden oglašil na Dunaju v trgovinskem ministru in pri „Leder- und Haute-Zentrale“, kamor mu je nasvetoval še iti referent ministristva. Iz posvetovanja objavimo glavne točke: Centrala na Dunaju podeli vsakemu dovoljenje za prosto prodajo skorij in čresla. Posamezni posestniki skorij si morajo sami iskati trdke, na katere zamorejo oddati to blago. Centrala se ne peča s tem. Vse trdke so baje oskrbljene z blagom za celo leto, tem bolj, ker se vedno manj rabi čresla. Obrti se namreč zmanjšujejo, na drugi strani pa imajo trdke mnogo ekstrakta. Dr. Verstovšek je očital pri centrali, da so speljali trgovce na led, da so po visoki ceni nakupovali velike množine, a sedaj ni nobene cene za blago. Reklo se mu je čisto po nekršeni navadi: to je „Geschäft“, pri katerem se mnogo zasluži ali pa tudi izgubi. Trgovec mora neki vedno riskirati. Obrazložilo se je tudi, da lahko pride tudi drugi čas, ko bodo trdke brez vsega blaga in da se bo de od trgovcev in kmetov povračalo trdkam, na kar se je mirno reklo, da se tega ni bati, češ, da so v navadnih časih skorje po 4 K in maksimalne cene so po 30 K, katerih ne bodo zamogli prekoračiti: za te cene se bo de pa vedno tudi pozneje dobilo blago. Tako stališče zavzema centrala in tega se držijo trdke.

Iz vsega tega posnamemo, da je preveč blaga nakopičenega in ga trdke ne rabijo več. Ne preostaja drugega, kakor da svetujemo našim trgovcem in kmetom, ker bi sicer izgubili veliko denarja, da shranjujejo skorje na suhem pod streho. Prepričani